

Základní škola Šlapanice

Desatero předškoláka

Informační brožura pro rodiče dětí předškolního věku

Náměty k rozvoji základních dovedností

Obsah

Obsah.....	2
1. Dítě by mělo být dostatečně fyzicky a pohybově vyspělé, vědomě ovládat své tělo, být samostatné v sebeobsluze.....	3
2. Dítě by mělo být relativně citově samostatné, schopné kontrolovat a řídit své chování..	3
3. Dítě by mělo zvládat přiměřené jazykové, řečové a komunikativní dovednosti.....	4
4. Dítě by mělo zvládat koordinaci ruky a oka, jemnou motoriku, pravolevou orientaci.....	5
5. Dítě by mělo být schopné rozlišovat zrakové a sluchové vjemy.....	6
6. Dítě by mělo zvládat jednoduché logické a myšlenkové operace a orientovat se v elementárních matematických pojmech.....	8
7. Dítě by mělo mít dostatečně rozvinutou záměrnou pozornost a schopnost záměrně si zapamatovat a vědomě se učit.....	8
8. Dítě by mělo být přiměřeně sociálně samostatné a zároveň sociálně vnímavé, schopné soužití s vrstevníky ve skupině.....	9
9. Dítě by mělo vnímat kulturní podněty a projevovat tvořivost.....	10
10. Dítě by se mělo orientovat ve svém prostředí, v okolním světě i v praktickém životě.....	10
11. Literatura.....	11

Vstup do první třídy základní školy představuje pro dítě **velkou životní změnu**. Mění se role dítěte, prostředí, dospělí i vrstevníci, denní program, náplň činnosti, nároky i požadavky. Aby dítě mohlo zvládnout tuto náročnou situaci bez vážnějších problémů, mělo by být nejen **dostatečně vývojově a sociálně zralé**, ale také **dobře připravené**.

Materiál nabízí rodičům dětí předškolního věku základní informace toho, **co by mělo** jejich **dítě zvládnout před vstupem do základní školy** a je rozšířen o **náměty k rozvoji** těchto dovedností. Jsou zde zachyceny jak výchovné, tak vzdělávací předpoklady. Je třeba mít ale na zřeteli, že zrání dítěte je nerovnoměrné, že každé dítě nemusí všech parametrů dosáhnout, ale může se k nim přiblížit.

Přehled základních dovedností propojuje a sjednocuje cíle rodiny a školy. Proto je velmi důležitá spolupráce rodiny a školy, která se podílí na vzdělávání dítěte.

1. Dítě by mělo být dostatečně fyzicky a pohybově vyspělé, vědomě ovládat své tělo, být samostatné v sebeobsluze

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- pohybuje se koordinovaně, je přiměřeně obratné a zdatné (např. hází a chytá míč, udrží rovnováhu na jedné noze, běhá, skáče, v běžném prostředí se pohybuje bezpečně),
- svlékne se, oblékne i obuje (zapne a rozepne zip i malé knoflíky, **zaváže si tkaničky**, oblékne si čepici, rukavice),
- je samostatné při jídle (**používá správně příbor**, nalije si nápoj, stoluje čistě, požívá ubrousek),
- zvládá samostatně osobní hygienu (používá kapesník, **umí se vysmrkat**, umyje a osuší si ruce, **použije toaletní papír**, použije splachovací zařízení, uklidí po sobě),
- postará se o své věci (udržuje v nich pořádek),
- zvládá drobné úklidové práce (posbírání a uklidí předměty a pomůcky na určené místo, připraví další; srovná hračky).

Cvičení a hry zaměřené na rozvoj pohybové vyspělosti a samostatnosti:

- hrát hry s míčem, skákat panáka, gumu, přes švihadlo,
- rozvíjet zdatnost a obratnost na prolézačkách, houpačkách, skluzavce,
- jezdit na koloběžce a kole,
- vyžadovat samostatnost při sebeobsluze (oblékání, obouvání, stravování, hygieně, úklidu).

2. Dítě by mělo být relativně citově samostatné, schopné kontrolovat a řídit své chování

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- zvládá odloučení od rodičů,
- vystupuje samostatně, má svůj názor, vyjadřuje souhlas i nesouhlas,
- projevuje se jako **emočně stálé**, bez výrazných výkyvů v náladách,
- ovládá se a kontroluje (reaguje přiměřeně na drobný neúspěch, dovede odložit přání na pozdější dobu, dovede se přizpůsobit konkrétní činnosti či situaci),
- je si vědomé zodpovědnosti za své chování, **dodržuje dohodnutá pravidla**.

Cvičení a hry zaměřené na rozvoj citové samostatnosti a sebekontroly:

Do režimu dne by měl být pravidelně zařazován čas na **společnou hru** (rodiče – dítě), stačí denně 15 – 30 minut. Děti se při ní učí poznávání světa, skutečnosti, spolupráci, podřizování pravidlům, respektování ostatních, přináší radost z úspěchu, učí i prohrávat, nést neúspěch. Hry a cvičení předkládáme dítěti nenásilně. Při hraní volíme zpočátku méně náročné formy, pak přecházíme ke složitějším, které dále střídáme s méně náročnými – důvodem je předcházení únavě a nesoustředěnosti dítěte.

3. Dítě by mělo zvládat přiměřené jazykové, řečové a komunikativní dovednosti

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- **vyslovuje správně všechny hlásky** (i sykavky – CSZ, ČŠŽ, rotacismy – R, Ř, měkčení – DI, TI, NI, DÍ, TÍ, NÍ),
- mluví ve větách, dovede vyprávět příběh, popsat situaci apod.,
- mluví většinou gramaticky správně (tj. užívá správně rodu, čísla, času, tvarů, slov, předložek aj.),
- rozumí většině slov a výrazů běžně užívaných v jeho prostředí,
- má přiměřenou slovní zásobu, umí pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno,
- **přirozeně a srozumitelně hovoří** s dětmi i dospělými, vede rozhovor, a respektuje jeho pravidla,
- pokouší se napsat hůlkovým písmem své jméno (označí si výkres značkou nebo písmenem),
- používá přirozeně neverbální komunikaci (gesta, mimiku, řeč těla),
- **spolupracuje ve skupině.**

Trpí-li dítě některou z poruch řeči, je nutné mu zajistit kvalitní logopedickou péči a nácvik s ním pravidelně provádět. **Poruchy řeči** po nástupu do školy **výrazně ovlivňují a ztěžují výuku čtení a psaní** a mohou zapříčinit **vznik specifických poruch učení** (dyslexie, dysortografie).

Cvičení a hry zaměřené na rozvoj jazykových, řečových a komunikativních dovedností:

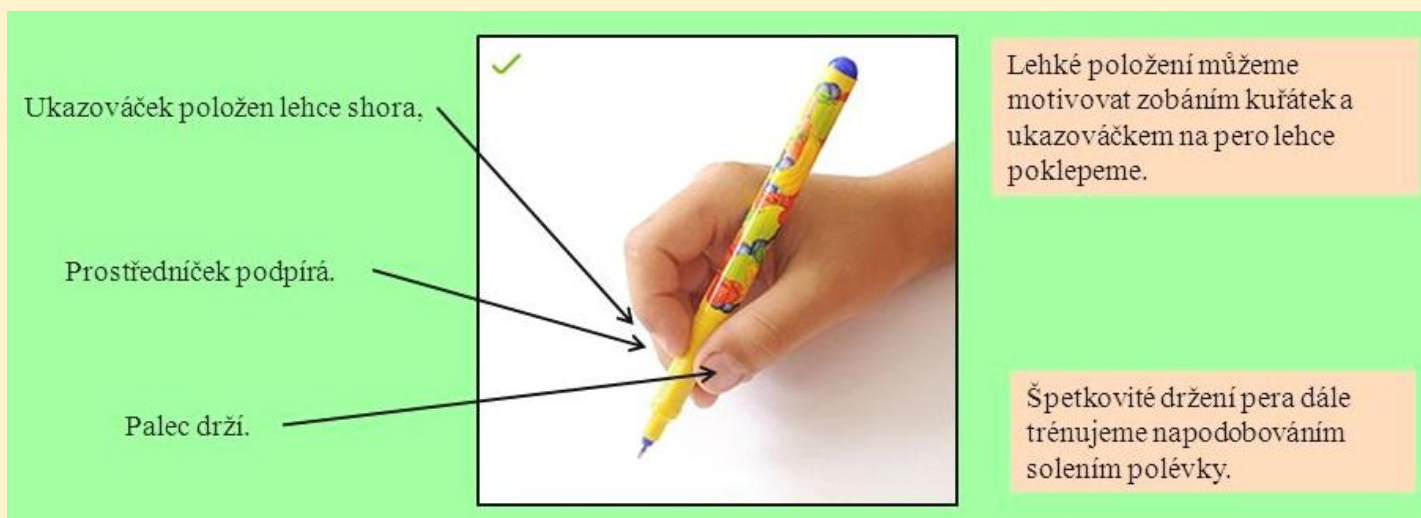
- **Dětské říkanky spojené s rytmizací.** Vytleskávání (ťukání, dupání) rytmu.
- **Artikulační cvičení** - jazykolamy: Jelen se nese po lese, Pan Kaplan v kapli plakal, Klára králova hrála na klavír, Otoč tu tyč, Šidíš mě ty nebo nešidíš.
- **"Řekni to jinak"** "Malý dům je ..." nebo jinak "Domeček je ..."
- **"Na co to je?"** Předkládáme dětem předměty, obrázky nebo předříkáváme názvy věcí a ony odpovídají, k čemu slouží (koš, klíč, kladivo, kohoutek, oko, ...).
- **"Dokonči příběh"** Necháváme dítě dovyprávět krátký příběh, dokončit načatou větu.
- **Rozeznávání, co je správné, a co ne.** Dítěti předříkáváme pravdivé i nepravdivé krátké věty a ono se snaží určit, co je správné a co špatné. "Pomeranč je sladší než citron."; "Auto jede rychleji než kolo."; "Kočka je menší než myš.
- **Řešení situací.** Dítěti předkládáme různé situace, zpočátku na obrázcích, pak slovně a ptáme se ho, jak by se zachovalo v určité situaci nebo co by se stalo, kdyby ("Co by se stalo, kdybychom nezalézali květiny?"; "Co uděláš, když rozbiješ hrníček?" atp.).
- **Cvičení analogií.** Předříkáváme dítěti slova, ke kterým ono vytváří vhodnou dvojici, podle toho, co je napadne (např. les - houby, řeka - voda atp.). Jedná se o vztah dvou různých věcí, které se v něčem podobají a dají se tedy přirovnávat.
- **Hry se slovy.** Vymýšlení vět nebo i říkanek, kde všechna slova začínají stejnou hláskou (máma má mísu).
- **Vymýšlení slov do rýmu** (len - sen, kos - los atp.).
- **Tvoření vět z předem stanovených slov** (máma - jít - nakupovat = máma jde nakupovat; Eva - mít - panenka = Eva má panenku).
- **Dovyprávění příběhu** - povídáme dítěti jednoduchý krátký příběh, který nedokončíme, dítě má za úkol jej dokončit.
- **"Myslím si slovo"** Vedoucí hry nebo vybrané dítě řekne: "Myslím si slovo, které začíná na písmeno K". Úkolem dětí je hádat, které slovo to je. Mohou se ale ptát pouze tak, že vedoucí odpoví buď "ano" nebo "ne". Kdo uhodne slovo, vyhrává a je nyní vedoucím hry. (Např. "Je to zvíře?" "Chováme ho doma?" Chytá myši.).
- **"Vyžehňte vetřelce"** Zvolíme si 4 - 5 slov, která mají nějakou vlastnost společnou, a přidáme slovo, které k nim nepatří - "vetřelce". Hráči musí "vetřelce" poznat a vyřadit (pes, kočka, sova, kámen, žirafa, ovce).
- **"Na Martána"** "Martán" přistane na naší planetě a všemu se diví - co je květina, míč, dům atp. Úkolem dětí je "Martánovi" věc co nejlépe popsat, aby pochopil, k čemu je (vzhled, vlastnosti atd.).

4. Dítě by mělo zvládat koordinaci ruky a oka, jemnou motoriku, pravolevou orientaci

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- je **zručné** při zacházení s předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami a nástroji (modeluje, stříhá, kreslí, maluje, skládá papír, vytrhává, nalepuje, správně otáčí listy knih),
- zvládá činnosti s drobnějšími předměty (korálky, drobné stavební prvky apod.),
- **tužku drží správně**, tj. dvěma prsty třetí podložený, s uvolněným zápěstím,
- vede stopu tužky, při kreslení jsou **tahy plynulé**, (obkresluje, vybarvuje, v kresbě přibývají detaily i vyjádření pohybu),
- napodobí geometrické obrazce - čtverec, kruh, trojúhelník, obdélník; různé tvary (písmena),
- **rozlišuje pravou a levou** stranu, pravou i levou ruku (může chybovat),
- řadí zpravidla prvky zleva doprava,
- používá pravou či levou ruku při kreslení či v jiných činnostech, kde se preference ruky uplatňuje (je zpravidla zřejmé, zda je dítě pravák či levák).

Rozvoj hrubé a jemné motoriky (pohybů) je základním předpokladem pro zvládnutí psaní. Nezbytná je také uvolněná, rozcvičená ruka, **správné "špetkovité" držení psací potřeby** (obr. 1) a správné sezení (obr. 2). Dítě má držet tužku 2 - 3 cm nad jejím hrotem, **volně mezi palcem a ukazovákem** a **podkládat ji prostředníčkem** (prostředníček je "postýlka", na které tužka leží). Vhodné jsou silnější trojhranné tužky a pastelky nebo použití plastových násadek.

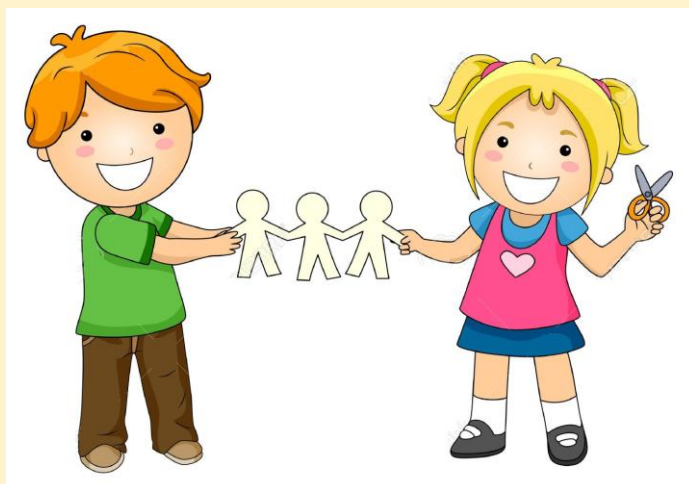
Obr. 1 Správné „špetkovité“ držení tužky a pera - platí i pro leváky (Kopčanová)

Obr. 2 Správné sezení a držení těla při psaní (Kopčanová)

Cvičení a hry zaměřené na rozvoj jemné motoriky:

- modelování, vytrhávání z papíru, vystřihování, sestavování řetězu z kancelářských sponek,
- zapínání knoflíků, zipů, patentek, háčků, zavazování tkaniček, oblékání sebe i panenek,
- navlékání korálků, cvrknání kuliček, hra "Mikádo".

Grafomotorická cvičení (koordinace ruky a oka):

Nácvik začínáme na **velké plochy** (balicí papír, tabule) a postupně zmenšujeme až k formátu A4 - A5. Začínáme vstoje, přecházíme k sedu s oporou i bez opory ruky o stůl, pokračujeme do kleku i lehu na podlaze. Před každým kresebným cvičením **uvolníme ruku** buď nějakou motorickou hrou, nebo vlastním procvičením ruky a prstů (kroužením, kmitáním), případně uvolněním ruky a prstů ve vlažné vodě v umyvadle. Kresebné cviky provádíme napřed rukou "na zkoušku" ve vzduchu, obtížnější pak provádíme překreslováním přes fólii.

Nejprve zkusíme volné čmárání po ploše (míč se kutálí), pak již řízené: motání klubíček, kruhy jako točící se kola, vlnovka jako vlnky na vodě, tečky jako zobání kuřátek nebo zasněžená chaloupka, **spojení bodů čarami**: různým směrem - hromada prken, stejným směrem - plot, hřeben zleva doprava - žebřík, jízda autem, **dolní oblouk** - zleva doprava, houpačka se houpe, tašky na střeše, **horní oblouk** - zleva doprava: duha, hromádka od krtka, hory, **kruhy**: sněhulák, let motýla okolo kytičky stonožka, **smyčky**: pletení svetry, kouř, **osmičky**: let motýla, **šikmé čáry**: prší, **ovál**: velikonoční vejce, **trojúhelníky**: pyramidy, vybarvování.

Cvičení a hry zaměřené na rozvoj prostorové a pravolevé orientace:

Cvičíme pojmy: nahoře - dole - uprostřed vpředu - vzadu - uprostřed vpravo - vlevo. Zpočátku na předmětech, pak obrázcích, posléze na vlastním těle a těle druhé osoby.

5. Dítě by mělo být schopné rozlišovat zrakové a sluchové vjemy

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- rozlišuje a porovnává podstatné **znaky** a **vlastnosti předmětů** (barvy, velikost, tvary, materiál, figuru a pozadí), nachází jejich společné a rozdílné znaky,
- najde **rozdíly** na dvou obrázcích, doplní detaily,
- rozlišuje jednoduché obrazné symboly a značky i jednoduché symboly a znaky s abstraktní podobou (písmena, číslice, základní dopravní značky, piktogramy),
- postřehne **změny** ve svém okolí, na obrázku (co je nového, co chybí),
- reaguje správně na světelné a akustické signály,
- **složí slovo** z několika slyšených slabik a **obrázek** z několika tvarů,
- rozlišuje zvuky (běžných předmětů a akustických situací i zvuky jednoduchých hudebních nástrojů),
- **rozpozná rozdíly mezi hláskami** (měkké a tvrdé, krátké a dlouhé),
- sluchově **rozloží slovo** na slabiky (vytleskává slabiky ve slově).

Cvičení a hry zaměřené na rozvoj zrakového vnímání:

- **Vyhledávání určitých předmětů v místnosti** - podle barvy, tvaru, materiálu, velikosti atp. Např. "Řekni, co je v místnosti ze dřeva, z látky, ..., co je zelené, červené".
- **Vyhledávání a rozlišování předmětů podle velikosti**, barvy, případně tvaru: do krabice od bot nasypeme knoflíky - dítě rozdělí na velké a malé, nejmenší nebo největší, třídí do skupinek podle barvy, případně tvaru. Lze i u stavebnic - třídíme geometrické tvary, opět i podle barvy, podle různého materiálu - dřevěné, plastové.
- **Skládání stavebnic a mozaiek** - z kostek dřevěných skládaček, obrázkových kostek nebo korálkových či "hřebíkových" mozaiek (zatloukání většinou plastových hřebíčků do otvorů). Dítě zpočátku necháváme tvořit vlastní vzory a kombinace, pak jej necháme pracovat podle předem připraveného vzoru, posléze i podle ústního "diktátu" (Např. "Červenou kostku dej vpravo nahoru, pod ni zelenou.").
- **Skládání obrázků ze zápalek nebo špejlí**. Skládáme jednoduché obrázky (domeček, vláček...). Můžeme opět postupovat podle vzoru, podle diktátu a samostatně, nebo předem připravit obrázky, ve kterých bude jedna zápalka chybět a dítě bude mít za úkol ji doplnit.
- **Skládání rozstříhaných obrázků**. Můžeme použít známé obrázky, pohlednice nebo obrázky dítětem vytvořené. Ty rozstříháme zpočátku na menší počet kousků (2 - 3), posléze na větší počet (6), dítě z nich skládá obrázek, vhodné jsou také puzzle.
- **Vyhledávání dvojic stejných obrázků**. Použijeme různé druhy hry "Pexeso, Černý Petr". Začínáme s vyhledáváním 3-6 dvojic, postupně přidáváme...
- **Hledání rozdílů na dvou zdánlivě stejných obrázcích** - napřed jednodušších, pak složitějších. Vyhledávání, co se na obrázcích změnilo? Co chybí? Co je navíc?
- **Rozlišování zrcadlových tvarů**. Předkládáme dvojice buď dvou stejných obrázků nebo lišících se zrcadlově, dítě přeškrťává odlišné.
- **Rozlišování, co nepatří do řady a je zrcadlově obrácené**. Např. v řadě domečků s komínem napravo odlišit domeček s komínem nalevo.
- **Hledání cesty bludištěm** - buď klasickým bludištěm, nebo typem se "zamotanými" čarami, např. "Kdo chytá rybu?" "Kdo kde bydlí?".
- **Nedokreslené obrázky**. Dítě říká, co na obrázcích chybí, případně je dokreslí.

Cvičení a hry zaměřené na rozvoj sluchového vnímání:

- **Rytmická cvičení**. Předvádíme rytmus, který dítě napodobí - ťukáním tužkou, klepáním prsty, tleskáním apod., hrou na Orfovy nástroje nebo s použitím nádobí. Mezi rytmická cvičení řadíme také tleskání nebo dupání k říkankám a písničkám.
- **Cvičení vyhledávání, lokalizace zvuku**. Hledáme schovaný předmět, který vydává nějaký zvuk (nejlépe zvonící nebo jen tikající budík).
- **Cvičení rozeznávání hlásek na začátku slova** ("Co slyšíš na začátku slova kočka?"), poté hledáme i další slova, která začínají stejnou hláskou (p - pes, postel, pírkó).
- **Cvičení rozeznávání hlásek na konci slova**. Po zvládnutí můžeme hrát i slovní fotbal na poslední hlásku: pes - slon - nos - sova - auto.
- **Cvičení rozlišování hlásek ve dvojicích podobných slov** ("Co mají na začátku slova les - ges, ves - nes, dnes - nes, ...?"), případně jestli a čím se liší dvojice slov (lom - lem, les - los, nos - nes atp.). Můžeme si vymýšlet i "nesmyslná" slova (lech - loch, nic - nyc atp.).
- **Cvičení lokalizace hlásky**. ("Co slyšíš uprostřed ve slově nos, les, pes, krk? Co na začátku? Co na konci?") Můžeme i zkusit rozložení těchto jednoduchých slov na hlásky: p - e - s. Toto cvičení je ale již pro některé děti dost náročné.
- **Cvičení rozeznávání slabik**. Předkládáme dětem hračky nebo obrázky a ptáme se: "Co začíná na me": "medvídek", ... na ko": "kočka".
- **Hry zaměřené na rozvoj sluchového vnímání:**
"Hláška -s- nás probudí" - dětem, které leží, jako když spí, předřikáváme různá slova. Uslyší-li slovo, ve kterém je hláška -s- (hlásky obměňujeme), "probudí se" a vyskočí.
"Děti, kdo tu je" - při této hře předřikáváme říkanku: "Děti, kdo tuje, kdo se od D jmenuje?". Děti mají ukázat na hráče, jehož jméno začíná na toto písmeno.
"Na mimozemšťany" - tato hra cvičí schopnost zvukové analýzy a syntézy slova. Děti jsou "mimozemšťané" a dorozumívají se mezi sebou tak, že slova slabikují, případně i hláskují (Po - dej - mi - ru -ku! P-o-d-e-j-m-i-r-u-k-u!). Jestliže oslovený hráč rozumí, musí pokyn vykonat.

6. Dítě by mělo zvládat jednoduché logické a myšlenkové operace a orientovat se v elementárních matematických pojmech

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- má **představu o čísle** (ukazuje počet na prstech či předmětech, počítá na prstech, umí počítat po jedné, chápe, že číslovka vyjadřuje počet),
- orientuje se v elementárních počtech (vyjmenuje číselnou řadu) a **spočítá** počet prvků minimálně v rozsahu do pěti (deseti),
- **porovnává** počet dvou málopočetných souborů, tj. v rozsahu do pěti prvků (pozná rozdíl a určí o kolik je jeden větší či menší),
- **třídí, seskupuje a přiřazuje** předměty dle daného kritéria (korálky do skupin podle barvy, tvaru, velikosti),
- rozlišuje a porovnává vlastnosti předmětů,
- **rozpozná základní geometrické tvary** (kruh, čtverec, trojúhelník, apod.),
- přemýšlí, vede jednoduché úvahy, **komentuje**, co dělá ("přemýšlí nahlas"),
- chápe jednoduché vztahy a souvislosti, řeší jednoduché problémy a situace, slovní příklady, úlohy, hádanky, rébusy, labyrinty,
- rozumí **časoprostorovým pojmům** (např. nad, pod, dole, nahoře, uvnitř a vně, dříve, později, včera, dnes), pojmům označujícím **velikost, hmotnost** (např. dlouhý, krátký, malý, velký, těžký, lehký).

Cvičení a hry zaměřené na rozvoj matematických představ:

Začínáme **srovnáváním velikosti** (cvičíme pojmy: malý - velký, menší - větší, dlouhý - krátký, nejdelší - nejkratší, široký - úzký,...), dále **množství** (pojmy: více - méně - stejně), pokračujeme vyjmenováváním **číselné řady do deseti** a také orientací v této řadě (první, ..., poslední). Cvičení provádíme vždy manipulací s předměty (hračky, prvky stavebnic), později i na obrázcích. Vhodné je spojit cvičené matematické pojmy s pojmy prostorovými (nahore - dole - uprostřed, vpravo - vlevo, nad - pod).

- **Předložíme dítěti prvky ze stavebnice** (vhodná je dřevěná s různě dlouhými, širokými a velkými barevnými tvary). Dítě je řadí podle velikosti, délky, šířky, barvy, tvaru.
- **Z 10 kostek tvoříme ubíráním nebo přidáváním dvě hromádky.** Dítě určuje, kde je méně, kde více kostek.
- **Dítěti předkládáme několik (5 - 10) jednoduchých obrázků.** Dítě má za úkol nakreslit podle předlohy stejný počet.
- **Předložíme dítěti 3 listy papíru, najeden z nich položíme 4 knoflíky.** Dítě má za úkol na první papír položit méně knoflíků (1 - 3), na druhý více (5).
- **Domino s tečkami, "Člověče nezlob se".**

7. Dítě by mělo mít dostatečně rozvinutou záměrnou pozornost a schopnost záměrně si zapamatovat a vědomě se učit

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- **soustředí pozornost na činnosti po určitou dobu** (cca 10-15 min.),
- "nechá" se získat pro záměrné učení (dokáže se soustředit i na ty činnosti, které nejsou pro něj aktuálně zajímavé),
- **přijme úkol či povinnost**, zadaným činnostem se věnuje soustředěně, **neodbíhá** k jiným, dokáže vyvinout úsilí a **dokončit** je,
- pamatuje si říkadla, básničky, písničky,
- **záměrně si zapamatuje**, co prožilo, vidělo, slyšelo, je schopno si toto po přiměřené době vybavit, reprodukovat a částečně i zhodnotit,
- postupuje podle pokynů, **pracuje samostatně.**

Cvičení a hry zaměřené na rozvoj paměti a pozornosti:

- **Rovnění hraček podle velikosti.** Dítěti předložíme 3 - 5 - 10 hraček, které srovná do řady dle velikosti. Poté je zakryjeme a dítě se snaží vyjmenovat všechny hračky, jak šly po sobě.
- **Čtení z knihy.** Čteme dítěti z knížky nebo vyprávíme příběh. Vždy, když dítě uslyší předem smluvené slovo (např. jméno Honza v pohádce o Honzovi), zvedne ruku.
- **Opakování slov a krátkých vět.** Zpočátku předkládáme dítěti obrázky zvířat nebo věcí (3 - 5 - 8), ukazujeme je po řadě, dítě je jmenuje. Pak se je snaží jmenovat, jak šly po řadě i bez ukázání obrázků. Posléze zvířata nebo věci jen jmenujeme a dítě je po nás opakuje. Při opakování vět tvoříme věty z 5 a více slov.
- **Vyřizování vzkazů.** Nechávat dítě vyřizovat jednoduché vzkazy jednotlivým členům rodiny.
- **"Kdo si přisedl"** Děti sedí v kruhu, hráči uprostřed zavážeme oči a 2 děti si vymění místo.
- **"Kdo dřív uvidí...?"** Tuto hru hrajeme nejčastěji na procházce, ve městě i v přírodě. Soutěžíme, kdo dřív uvidí nákladní auto, paní v červeném kabátě, listnatý strom, apod.
- **"Kimova hra"** Cvičí opět pozornost, paměť i postřeh. Na stůl položíme několik předmětů. Ukážeme je dětem. Pak předměty zakryjeme a jeden z nich tajně odebereme, po odkrytí dítě hádá, která věc zmizela.

8. Dítě by mělo být přiměřeně sociálně samostatné a zároveň sociálně vnímavé, schopné soužití s vrstevníky ve skupině

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- uplatňuje základní **společenská pravidla** (zdraví, umí požádat, poděkovat, omluvit se),
- **navazuje kontakty** s dítětem i dospělými, komunikuje s nimi zpravidla bez problémů, s dětmi, ke kterým pociťuje náklonnost, se kamarádí,
- nebojí se **odloučit** na určitou dobu od svých blízkých,
- je ve hře partnerem (vyhledává partnera pro hru, v zájmu hry se domlouvá, rozděluje a mění si role),
- **zapojí se do práce ve skupině**, při společných činnostech spolupracuje, přizpůsobuje se názorům a rozhodnutí skupiny,
- vyjednává a dohodne se, vyslovuje a obhajuje svůj názor,
- ve skupině (v rodině) **dodržuje daná** a pochopená **pravidla**, pokud jsou dány pokyny, je srozuměno se jimi řídit,
- k ostatním dětem se **chová přátelsky, citlivě a ohleduplně** (dělí se o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělí si úlohy, všímá si, co si druhý přeje),
- je schopno **brát ohled na druhé** (dokáže se dohodnout, počkat, vystřídat se, pomoci mladším).

Rozvoj sociální samostatnosti a vnímavosti:

- umožnit dětem častější **sociální kontakty** s ostatními dětmi a dospělými,
- při hře by dítě mělo dosahovat cíle ne příliš snadno, ale také ne příliš obtížně,
- při neúspěchu vždy **vyjádřit** dítěti **podporu** a **důvěru** v jeho schopnosti, případně částečně pomoci s řešením,
- dítě vychováváme svým **vlastním příkladem** (nejen při hře).

9. Dítě by mělo vnímat kulturní podněty a projevat tvořivost

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- pozorně poslouchá, sleduje se zájmem literární, filmové, dramatické či hudební představení,
- **zaujme** je výstava obrázků, loutek, fotografií, návštěva zoologické či botanické zahrady, statku, farmy apod.,
- je schopno se účastnit dětských kulturních programů, zábavních i sportovních akcí, slavností
- svoje **zážitky komentuje**, vypráví, co vidělo, slyšelo, dokáže říci, co bylo zajímavé, co jej zaujalo, co bylo správné, co ne,
- zajímá se o **knihy**, zná mnoho pohádek a příběhů, má své oblíbené hrdiny,
- zná celou řadu písní, básní a říkadel,
- **zpívá** jednoduché písně, rozlišuje a dodržuje **rytmus** (např. vytleskat, na bubínku),
- vytváří, modeluje, kreslí, maluje, stříhá, lepí, vytrhává, sestavuje, vyrábí,
- hraje **tvořivé a námětové hry** (např. na školu, na rodinu, na cestování, na lékaře), dokáže hrát krátkou divadelní roli.

Rozvoj kulturního cítění a tvořivosti:

- účastnit se s dítětem **kulturních akcí** (příklady viz výše) a povídat si s ním o nich,
- společné prohlížení a čtení knih i časopisů, zpívání písniček, učení se básniček, říkadel,
- umožnit dítěti **tvoření**, vyrábění, modelování a realizovat ho nejlépe společně.

10. Dítě by se mělo orientovat ve svém prostředí, v okolním světě i v praktickém životě

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- **vyzná se ve svém prostředí** (doma, ve škole), spolehlivě se orientuje v **blízkém okolí** (ví, kde bydlí, kam chodí do školky, kde jsou obchody, hřiště; kam se obrátit, když je v nouzi apod.),
- **zvládá běžné praktické činnosti a situace**, s nimiž se pravidelně setkává (např. dovede vyřídit drobný vzkaz, nakoupit a zaplatit v obchodě, říci si o to, co potřebuje, ptá se na to, čemu nerozumí, umí telefonovat, dbá o pořádek a čistotu, samostatně se obslouží, zvládá drobné úklidové práce, je schopno se starat o rostliny, drobná domácí zvířata),
- **ví, jak se má chovat** (doma, v mateřské škole, na veřejnosti, u lékaře, v divadle, v obchodě, na chodníku, na ulici, při setkání s cizími a neznámými lidmi) a **snaží se to dodržovat**,
- má poznatky ze světa přírody živé i neživé, lidí, kultury, techniky v rozsahu jeho **praktických zkušeností** (např. orientuje se v tělesném schématu, umí pojmenovat jeho části i některé orgány, rozlišuje pohlaví, ví, kdo jsou členové rodiny a čím se zabývají, rozlišuje různá povolání, pomůcky, nástroje, ví, k čemu jsou peníze, zná jména některých rostlin, stromů, zvířat a dalších živých tvorů, orientuje se v dopravních prostředcích, zná některé technické přístroje), **rozumí běžným okolnostem, dějům, jevům, situacím**, s nimiž se bezprostředně setkává (např. počasí a jeho změny, proměny ročních období, látky a jejich vlastnosti, cestování, životní prostředí a jeho ochrana, nakládání s odpady),
- přiměřeným způsobem se zapojuje do **péče o potřebné**,
- má poznatky o širším prostředí, např. o naší zemi (města, hory, řeky, jazyk, kultura), o existenci jiných zemí a národů, má nahodilé a útržkovité poznatky o rozmanitosti světa (o světadílech, planetě Zemi, vesmíru),
- **chová se přiměřeně a bezpečně** ve školním i domácím prostředí i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře), uvědomuje si možná nebezpečí (odhadne nebezpečnou situaci, je opatrné, neriskuje), zná a zpravidla dodržuje základní **pravidla chování na ulici** (dává pozor při přecházení, rozumí světelné signalizaci),
- zná **faktory poškozující zdraví** (kouření),
- uvědomuje si rizikové a **nevhodné projevy chování**, např. šikana, násilí.

Literatura

Použité zdroje:

MŠMT: Materiál pro předškolní vzdělávání, č.j.MSMT-9482/2012-22: **Desatero pro rodiče dětí předškolního věku.**

Kopčanová, H.: **Hygienické návyky při psaní a čtení.** Elektronická učebnice, ZŠ Děčín VI, 2011.

Žáčková, J.; Jucovičová, D.: **Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole.** D&H, Praha, 2008.

Doporučené publikace:

Bednářová, J.: **Školní zralost.** EDIKA, Praha, 2017.

Bednářová, J.; Šmardová, V.: **Diagnostika dítěte předškolního věku.** Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let. Computer press, Brno, 2007.

Bednářová, J.; Šmardová, V.: **Rozvoj grafomotoriky.** Jak rozvíjet kreslení a psaní. Computer press, Brno, 2006.

Kropáčková, J.: **Budeme mít prvňáčka.** Portál, Praha 2008.

Kutálková, D.: **Jak připravit dítě do 1. třídy.** Grada, Praha, 2005.

Kolektiv autorů: **Šimonovy pracovní listy 1 – 26.** Portál, Praha, 2007 – 2018.

Verecká, N.: **Jak pomáhat dětem při vstupu do školy.** Nakl. Lidové noviny, Praha, 2002.

Vypracovala:

Mgr. Hana Kašparová, speciální pedagog a logoped ZŠ Šlapanice

Korekce:

Mgr. Eva Heinzová Bc., speciální pedagog a logoped ZŠ Šlapanice

